

Т. А. Гришина

Новиков Іван Олексійович

НОВИКОВ Іван Олексійович (Новиков Иван Алексеевич; 01(13). 01. 1877, с. Ільково, нині Орлов. обл., РФ – 10. 01. 1959, Москва) – російський письменник, перекладач. Закін. Моск. с.-г. інститут (1901). Працював у Київ. агроном. лаб. (1901–03), потім секр. Київ. товариства с. господарства, водночас редагував ж. «Земледѣліе» (1906–09). Автор наук. пр. «Методъ лимоннокислыхъ вытяжекъ какъ приемъ опредѣленія плодородія почвы» (К., 1906). Від 1917 – у Москві. Дебютував оповіданням «Сон Сергея Ивановича» в г. «Народное благо» (1899, 25 марта), згодом видав п'єсу «В пути» (Москва, 1901; під псевд. М. Зеленоглазый), зб. оповідань «Искания» (К., 1904), роман «Из жизни духа» (С.-Петербургъ, 1906), зб. віршів «Духу святому» (Москва, 1908) та «Дыхание земли» (К., 1910). Н. розпочав творчість як реаліст, 1904–10 захопився символізмом та містикою – роман «Золотые кресты» (Москва, 1908), потім знову повернувся до реалізму. Приділяв увагу образам зневіреного інтелігента, що шукає порятунку в коханні – оповідання «Калина в палисаднике» (Москва, 1917), ідеал. жінки в рос. суспільстві – оповідання «Чудо св. Николая» («Утро России», 1910, 24 марта) і «Жанна д'Арк» (1911), молоді поч. 20 ст. – роман «Между двух зорь» (ін. назва – «Дом Орембовских»; 1915). У 1930-і рр. звертався до жанру істор. роману – «Город, море, деревня» (1931). Популярності Н. набув завдяки романам «Пушкин в Михайловском» (1936) та «Пушкин на юге» (1943), які згодом переробив і об'єднав під назвою «Пушкин в изгнании» (1947; усі – Москва). О. Пушкіну присвятив також п'єсу, кіносценарій та лібрето до опери. У твор. доробку – поет. перекл. «Слова о полку Игоревім» («Красная новь», 1938, кн. 3; окреме вид. – «Слово о полку Игореве” и его автор», Москва, 1938, неодноразово перевид.). На думку Н., під час перекл. «Слова...» потрібно прагнути до «поетично-змістового розкриття темних місць», передавання змінювал. ритміки оригіналу, чому сприяє розбиття тексту на рядки різної довжини (рими при такому перекладі зайві). Цими ж

принципами й керувався Н., розділивши текст на декілька частин і давши їм свої назви. Щоб відтворити поет. образи твору, Н. часто вдавався до синоніміч. замін давньорус. слів та виразів сучас. літ. і нар. засобами. Автору «Слова...» присвятив повість «Сын тысяцкого» (Москва, 1938). Н. був 1-м головою Постій. комісії з вивчення «Слова о полку Игоревім» при СП СРСР (1951). Про давньорус. пам'ятку він написав низку публікацій, зокрема «Поэтика “Слова о полку Игореве”» («Литературная учеба», № 3), «“Слово о полку Игореве” как выражение народного духа Киевской Руси» («Знамя», № 4), «Гениальная поэма XII века» («Литературная газета», 24 мая), «Великая народная поэма» («Труд», 26 мая; усі – 1938), «“Слово о полку Игореве” в наши дни» («Литературное творчество», 1946, № 1), «Первое объявление о выходе “Слова о полку Игореве”» («Литературная газета», 1950, 9 сентября).

Основні твори

Крест на могиле. 1918; Избранное. 1941; Русские героические повести. 1949; Избранные сочинения: В 3 т. 1955; Писатель и творчество. 1956; Под родным небом. 1956; Собрание сочинений: В 4 т. 1966–67 (усі – Москва).

Рекомендована література

1. Иван Алексеевич Новиков: Некролог // Лит. газ. 1959, 13 янв.;
2. Росовецкий С. К. Художественная реконструкция образа автора «Слова о полку Игореве» в русской и украинской советской исторической беллетристике: («Сын тысяцкого» И. А. Новикова и «Велесич» В. И. Шевчука) // Братнє єднання літ-р народів СРСР. К., 1982;
3. И. А. Новиков в кругу писателей-современников: Сб. науч. ст., посвященный 125-летию со дня рожд. И. Новикова. Орел; Мценск, 2003.

Бібліографічний опис:

Новиков Иван Олексійович / Т. А. Гришина // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2021. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-73078>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).